

ГОРДІСТЬ УЧИТЕЛЯ - В УЧНЯХ,
У РОСТІ ПОСІЯНОГО НИМ КОРІННЯ
(Д.І.Менделєєв)

Вуглеводні. Метан, його
будова, поширення у
природі та фізичні
властивості.

Тема: Метан – представник

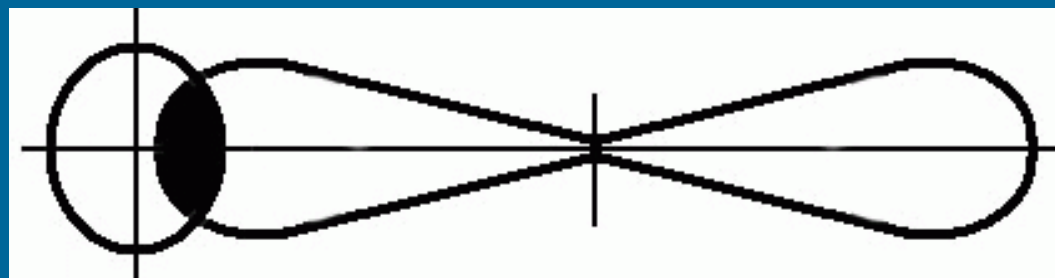
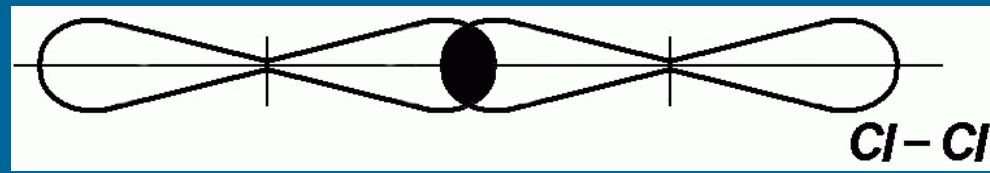
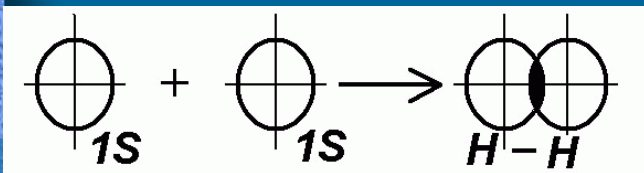
Цілі уроку: алканів.

сформувати поняття про вуглеводні; розглянути молекуляр-ну, електронну й структурну формули метану; ознайомити учнів з поняттям «гібридизація електронних орбіталей» на прикладі sp^3 -гібридизації електронів у атомі Карбону; погли-бити знання про поширення органічних сполук у природі на прикладі метану; ознайомити з фізичними властивостями метану, сформувати навички складання кулестержневих моделей молекул.

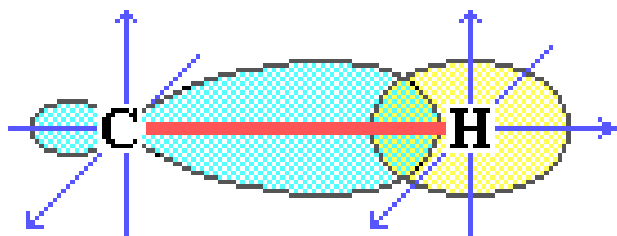
1	Органічна хімія — це спеціальний розділ хімії, який вивчає речовини, що отримані з організмів	
2	До складу органічних речовин обов'язково входить Карбон	
3	Карбон в органічних сполуках завжди чотиривалентний	
4	До елементів-органогенів належать Карбон, Гідроген, Оксиген, Кальцій, Натрій, Магній, Сульфур і Хлор	
5	У молекулах органічних сполук зв'язки переважно йонні та ковалентні сильнополярні.	
6	Хімічна будова — це послідовність з'єднання атомів відповідно до їхньої валентності в молекулах	
7	Органічні речовини мають молекулярну будову	
8	Структурні формули можуть бути трьох видів: скорочені, розгорнуті, циклічні	
9	При повному спалюванні органічних речовин утворюються вуглекислий газ і вода	
10	Гомологи — це сполуки одного класу, що мають подібну будову й не відрізняються за складом	
11	В атомі Карбону в збудженому стані міститься 2 неспарених електрони	
12	Атоми Карбону здатні утворювати між собою міцні хімічні зв'язки і з'єднуватися в досить довгі ланцюжки або цикли	

Вуглеводні C_nH_m				
Насичені			Ненасичені	
↓	↓	↙	↓	↓
Алкани C_nH_{2n+2} (усі зв'язки одинарні)	Циклоалкани C_nH_{2n} (усі зв'язки одинарні, але карбоновий ланцюг утворює цикл)	Алкени C_nH_{2n} (містять один подвійний зв'язок)	Алкіни C_nH_{2n-2} (містять один потрійний зв'язок)	Арени C_nH_{2n-6} (містять ароматичний зв'язок)

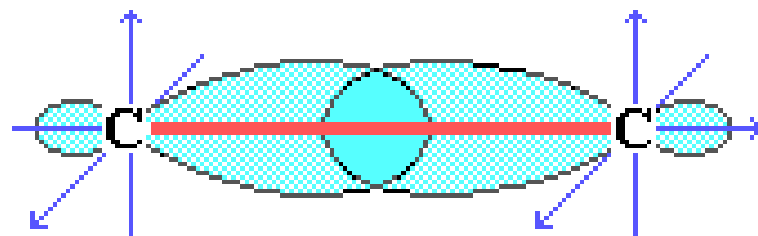
• Запам'ятовувати вмiє той, хто вмiє бути уважним. (С.Джонсон)

σ -зв'язок C-H

σ -зв'язок C-C

Будова молекули

SP³-ГІБРИДИЗАЦІЯ

Кут між орбітальми дорівнює 109°28'

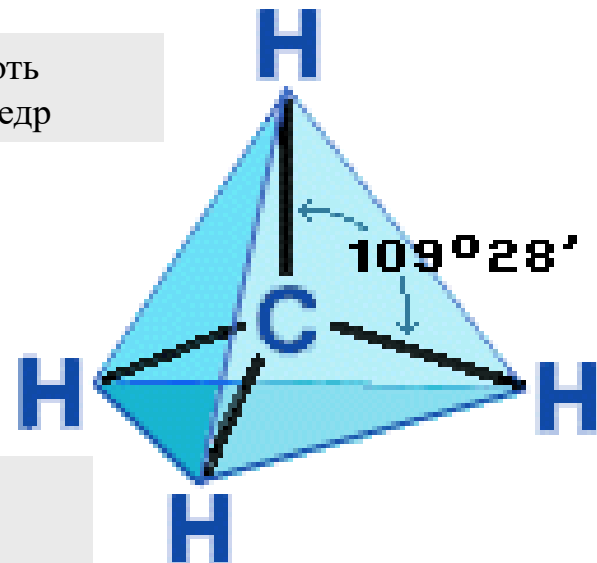
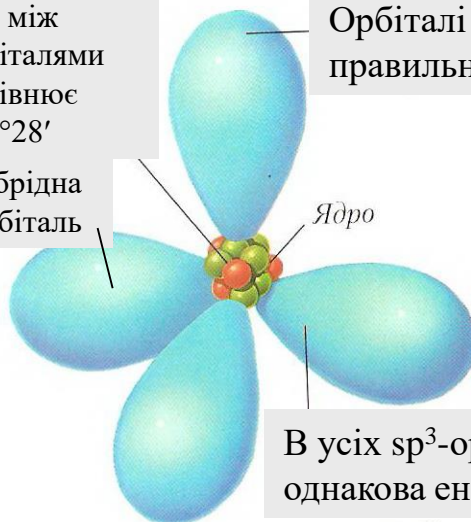
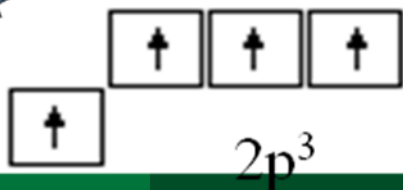
Гібридна орбіталь

Орбіталі утворюють правильний тетраедр

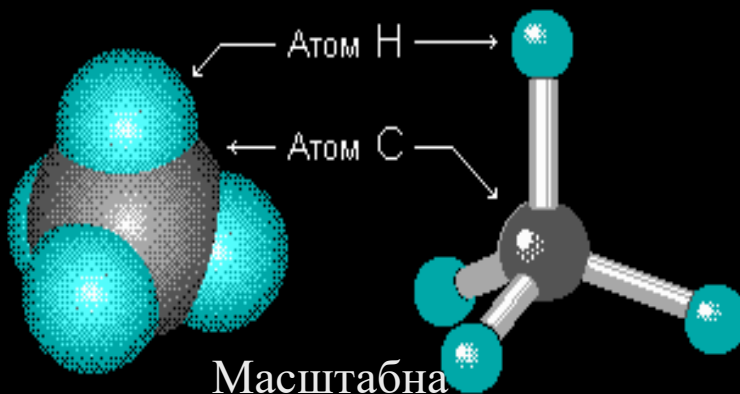
Ядро

В усіх sp³-орбітальях однакова енергія

C

Метан CH₄

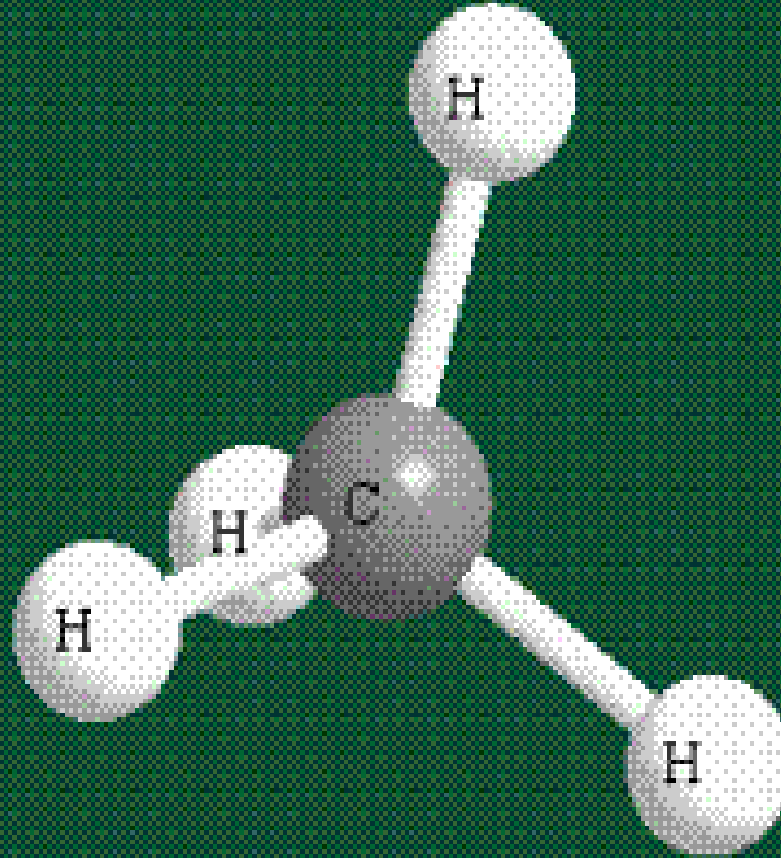
Масштабна
МОДЕЛЬ

Кулестержнева
МОДЕЛЬ

Лабораторний дослід Виготовлення кулестержневої моделі молекули метану

Фізичні властивості метану:

- горючий газ;
- без кольору;
- без запаху та смаку;
- легший за повітря;
- майже не розчиняється у воді;
- $t_{\text{кипіння}} = -161,6\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- $t_{\text{плавлення}} = -182,5\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- при охолодженні до $-162\text{ }^{\circ}\text{C}$ (за нормального тиску) він перетворюється на рідину

Добування метану.

Метан дуже поширений у природі. Він є головною складовою багатьох горючих газів, як природних (90–98 % природного газу), так і тих, що виділяються під час сухої перегонки деревини, торфу, кам'яного вугілля.

Метан є основним компонентом:

газів природних горючих (до 99,5 %),

нафтових попутних (39-91 %),

болотяних (понад 99 %) і рудникових (34-48 %) газів;

присутній у газах грязьових вулканів (понад 95 %),

зустрічається у вулканічних газах і

в газах магматичних і метаморфічних порід.

Він утворюється при розкладі залишків рослин і тварин бактеріями за відсутності повітря (**анаеробне середовище**), тому його

часто називають болотним, або рудничим, газом. У промисловості М. застосовують для одержання синтезгазу, ацетилену, хлороформу, чотирихлористого вуглецю, технічного вуглецю та ін. Продукти неповного окиснення метану є вихідними для виготовлення пластмас, використовуються в органічному синтезі.

Проблемне запитання:

Чому під час роботи на великих виробачах в шахтах необхідно застосовувати спеціальне устаткування для контролю за рівнем метану?

Метан горючий газ, не має запаху, смаку, кольору

Закріплення знань

1. Органічні речовини, що складаються тільки з двох хімічних елементів.

2. Всі зв'язки між атомами в молекулі метану однакові завдяки... електронних хмар (назив. відм.).

3. Газ метан за частим його знаходженням у цьому місці в народі називають...

4. Хімічна формула цієї речовини CH_4 .

5. Електрони, які знаходяться на орбіталі по одному.

6. Основний елемент органічних сполук.

7. Один з рядів вуглеводнів, що мають загальну формулу $\text{C}_n\text{H}_{2n+2}$.

8. Елемент, що разом з Карбоном входить до складу молекул вуглеводнів.

